

Seinäjoen asemanseudun historian merkittävät vaiheet vuosiluvuin ja kuvin

Historiaa

1798

Seinäjoki on kasvanut entisestä Ilmajoen pitäjän sivukylästä ja maatalousalueesta nykyiseksi monipuolisen elinkeinorakenteen omaavaksi maakuntakeskukseksi. Kasvuun on vaikuttanut mm. väestöpohja, elinkeinorakenteen muuttuminen sekä sijainti. Östermyran ruukin perustaminen Seinäjoen Tikkakosken varteen vuonna 1798 vaikutti merkittävästi elinkeinorakenteen muuttumiseen ja paikakunnan väestörakenteeseen.

1868

Östermyran tehdas- ja kartanoalueen ympärille muodostui 1800-luvun aikana silloinen Seinäjoen (Östermyran) kirkonkylä. Seinäjoesta tuli hallinnollisesti itsenäinen kunta irtauduttuaan Ilmajoen pitäjästä vuonna 1868.

1883

Ruukin tulon jälkeen toinen merkittävä kehityssysäys oli rautatien rakentuminen Seinäjoelle 1880-luvulla. Östermyran ruutitehtaan ja kartanon sijainnilla lieenee ollut vaikutusta siihen, että rautatie kulkee nykyisellä paikallaan, eikä liian lähellä kartanoa ja toimivaa ruutitehdasta, etteivät veturien kipinät aiheuttaneet räjähdysvaaraa. Ratalinja haluttiin myös kulkemaan huonotuottoisille suoalueille, eikä hyville peltomaille. Aseman alue rakentui Yli-Marttilan tilanumerolle 5, joka oli Östermyran ruukin omistamaa aluetta. Aseman alueella oli ennen rautatien valmistumista vain pari torppaa, Luoman ja Rautamäen torpat. Radan saapumisen yleishyödyllisiä vaikutuksia ei aikanaan täysin ymmärretty, vaan se aiheutti myös vastakkainasettelua. Radan rakennus vaati maanluovutuksia, laidunmaiden aitaamista, ratavallin rakentamisessa hyödynnettiin hyviäkin maita ja peltomaat kärsivät radan rakentamisesta. Toisaalta radan rakentaminen toi pitkäksi aikaa töitä.

Tampere – Vaasa rautatie valmistui 1883. Vaasan radan valmistuminen oli tärkeää Seinäjoen kehittymisen kannalta ja vähitellen vuosikymmenten kuluessa asutuksen painopiste siirtyi Törnävän alueelta aseman läheisyyteen. Aseman alueen asutus kehittyi kuitenkin alkuvuosina hitaasti, koska Östermyran omistajat eivät halunneet myydä aseman alueelta maata tonteiksi.

Asemaa rakennettaessa valmistui ensin talo, jossa mestari ja asemamiehet asuivat. Asemarakennus rakennettiin 1883 ja veturitalli 1880. Seinäjoen asemarakennuksen päädyssä luki 1890 –luvulle Östermyra, sen jälkeen suomeksi ja venäjäksi Seinäjoki ja itsenäisyydestä alkaen ainoastaan suomeksi Seinäjoki. Suurin osa virkamiehistä ja palvelutyöntekijöistä oli aluksi ruotsinkielisiä.

Ratapihalla oli aluksi ainoastaan kolme vaihdetta, joista yksi ns. pursivekseli. Koko ammattimiestien muodostivat ensi vaiheessa asemamies ja vaihdemies, joista jälkimmäinen hoiti samalla pumppumiehen virkaa.

1886

Seinäjoesta tuli rautateitten risteysasema vuonna 1886 valmistuneen Oulun radan valmistumisen myötä. Tässä vaiheessa Seinäjoki oli jo vilkas asema, jossa oli II ja III luokan majoitustilat erillisissä rakennuksissa aseman vieressä. Seinäjoen aseman ympärille alkoi muodostua rautatiealueeseen liittyvää rakentamista 1880-luvun lopulta lähtien. Ratapiha oli edelleen suhteellisen pieni. Vuosidadan vaihteessa oli seitsemän raidetta. Vaihteita oli parisenkymmentä tai vähän päälle. Vaunuja ei kuormattu uudelleen asemalla, vaan lastattiin vain lähtevä ja purettiin saapuva tavara. Ratapihan eteläpuolelle, tulevalle Kapernaumin alueelle, rakennettiin kymmenkunta asuintaloa ennen 1900-luvun alkua. Kaasutehdas siirrettiin Vaasasta Seinäjoelle 1887. Öljyvarasto rakennettiin 1890. Östermyran ruutitehtaan kukoistuksen aika oli jo 1880-luvulla ohi, mutta junaliikenteen laajeneminen toi kuitenkin seudulle uutta elämää ja rautatieaseman viereen alkoi kehittyä vähitellen monenlaista liiketoimintaa.

1900 - 1909

Vuosisadan alussa Seinäjoen kautta kulki muutama juna vuorokaudessa. Matkustajat joutuivat usein yöpymään Seinäjoella. Pumppuasema rakennettiin 1900 tienoilla Seinäjoen varteen nykyisen Kaupakadun päähän. Pumppuasemalta vesi johdettiin puuputkilinjaa pitkin rautatieasemalle II ja III luokan ravintolarakennusten välissä olleeseen suureen vesisäiliöön ja myöhemmin myös vesitorniin. Rantaan rakennettiin myös betonirakenteinen suodatinkaivo. Ratapihalle rakennettiin kaasutehdas ja uusi kaasuvälikäyttö vuonna 1903. Asema-alueella sijaitsi kaksi valtion rakentamaa asuntokasarmia. Pohjoisempi rakentui vuonna 1903 ja postien puoleinen eli eteläinen rakentui 1906. Rautatieläisten talo valmistui 1909. Sitä kutsuttiin rautatieläisten lukutuvaksi. Seinäjoen rautatieläiset ovat aina olleet ahkeria harrastustoiminnan järjestäjiä. 1800-luvun lopulta 1900-luvun alkuun heidän harrastustilanaan toimi veturitallin ahtaat ja pikiset tilat, kunnes rautatieläisten talo valmistui.

1910-luku

Suupohjan rata Kaskiseen ja Kristiinankaupunkiin valmistui 1913. Varsinainen murros Seinäjoen rautatieaseman rakentumisessa tapahtui Suupohjan radan valmistumisen paikkeilla. Ratapihaa ja asemaa laajennettiin ja se vaati lisää työväkeä. Vuoden 1910 tienoilla aloitettiin kaksikerroksisen asuntokasarmien Kristiinankasarmien eli Kasarmilan rakentaminen rautatien työntekijöiden asunnoiksi. Nimi on tullut Kristiinan radan mukaan. Rautatien palvelukseen tulleista jotkut rakensivat talon ensi Heleenpuistoon eli nykyiseen Pohjaan ja siirtyivät sieltä myöhemmin Kapernaumiin. Tavara-aseman vanhin osa on rakennettu 1900-luvun alkukymmeninä. Vuoden 1922 Andersin kaavassa tavara-asema on jo paikoillaan. Tyyllisesti siinä on samaa jugend-tyyliä, kuin rautatieläisten talossa. Talvella 1918 valkoisten kenraali C. G. E. Mannerheimin päämaja toimi junanvaunussa Seinäjoen ratapihalla.

1920-luku

Seinäjoen asema-alueesta muodostettiin taajaväkinen yhdyskunta vuonna 1920. Aseman vesitorni rakennettiin vuonna 1920. Kapernaumin kaupunginosasta muodostui vähitellen rautatieläisten asuinalue. Asutus levisi Kapernaumiin erityisesti 1920- ja 1930-luvulla. Seinäjoen aseman kautta kulki 1920-luvun lopulla parikymmentä juna vuorokaudessa. Rautateiden mukanaan tuoma kehitys ja hyvä liikenteellinen sijainti nosti Seinäjoen myös yksityisten ja julkisten palvelujen merkittäväksi keskittymäksi. Vaasan läänin lääninsairaala siirtyi valtioneuvoston vuonna 1925 tekemällä päätöksellä Vanhassa Vaasassa toimineesta Mustasaaren sairaalasta Seinäjoelle. Vuosina 1928 – 1930 lääninsairaalan rakennukset nousivat nykyisen Marttilan alueelle.

1930-luku

Vuonna 1931 Seinäjoen kirkonkylä jaettiin Seinäjoen kauppalaksi ja Seinäjoen maalaiskunnaksi. Ratapiirin toimisto sijoitettiin 1931 Vaasasta Seinäjoelle. Seinäjoen varikon nimissä oli 1930-luvulla noin 20 veturia ja moottorivaunua. Tavaraliikenne rautatiellä kasvoi jo 1930-luvulla niin paljon, että ratapihaa laajennettiin ja rata ulottui vuosikymmenen lopulla jo Pajuluoman siltaan asti. Ratapihan laajennus kesti ensimmäisessä vaiheessa kaikkiaan 12 vuotta. Rautateiden tavaratoimiston pääasiakkaita Seinäjoella olivat 1930 – 1940-luvulla Seinäjoen Saha Oy, Seinäjoen Kehruu- ja Kutomo Oy, Osuuskunta Itikka, Alkoholiliike, Mallaskosken tehdas sekä 1930-luvun viimeisistä vuosista alkaen Valtion Viljavarasto.

1940-luku

Seinäjoen joutui pommitusten kohteeksi 3.2.1940. Pääkohteena oli ilmeisesti ratapiha. Pommit ylittivät aseman kuitenkin lähes kokonaan. Sotien aikana Seinäjoen aseman merkitys kasvoi. Koko maassa matkustamisen huippuvuosi oli 1945. Rautatieläiset olivat suuri ja merkittävä ammattiryhmä. Rautateiden henkilökuntaa oli Seinäjoella v. 1945 yhteensä 1020 henkilöä. Sotien jälkeen 1940-luvulla valmistuivat Kristiinankasarmien eteläpuolelle kaksi rautatieläisten kerrostaloa, Piirakkalinna ja Kropsulinna.

1950-luku

1950-luvun alussa tavarakuljetusten käyttöön tulivat myös kaukojunat, jossa kappaletavatkin kuljetettiin lähetyasemalta määräasemalle samoissa vaunuissa. Seinäjoesta tuli yksi kaukojunien

lähtö- ja määräasema sekä pääjärjestelypiha. Tämä edellytti suuria muutoksia ratapihalla ja rata-aluetta laajennettiin etelään. Ratapihalle tuli myös junaohjaustoimisto. Laajennukset ja muutokset valmistuivat vuonna 1961. Rautatien rakentaminen ja ratapihan laajennustyöt olivat tuoneet paikkakunnalle työtä vuosikymmeniksi. Rautatieläisille rakennettiin oma poliklinikkarakennus rautatieläisten talon läheisyyteen vuonna 1956. Valtionrautatiet olivat aikanaan suurin seinäjokelaisten työnantaja. Linja-autoliikenne pääsi kunnolla käyntiin 1950-luvulla ja tämä vaikutti myös lähimatkoihin rautatiellä. Vuonna 1959 Seinäjoen asemalta lähti päivittäin 59 matkustajajunaa ja 56 tavarajunaa. Vuoden 1959 alussa Seinäjoen maalaiskunta liitettiin Seinäjoen kauppalaan.

1960-luku

Seinäjoesta tuli kaupunki vuonna 1960. Rautateiden henkilökuntaa oli Seinäjoella vuonna 1960 yhteensä 840 henkilöä ja konepiirillä oli 76 höyryveturia, 17 moottoriveturia ja 20 moottorivaunua. Ratapihalle valmistui uusi korjauspaja ja veturitalli vuonna 1964. Valtion Rautateiden vanhoja kasarmeja purettiin vuonna 1964. 1960-luvulla merkittävimpiä rautateitä käyttäneitä paikallisyhtiöitä olivat Osuuskunta Itikka, Tiklas Oy, Valtion Viljavarasto, Teräs Oy, Osuusliike Hankkija, Seinäjoen Osuuskauppa ja Osuusliike Eteläpohja. Seinäjoki oli yksi maan suurimmista risteysasemista. Linja-autoliikenteen lisääntyä henkilöliikenne lakkautettiin kannattamattomana Kristiinankaupungin radalta vuonna 1968 ja vain tavaraliikenne jatkoi radalla. Maaliskuussa 1969 Valtion rautatiet siirtyivät keskusasemajärjestelmään ja Seinäjoesta tuli yksi maan 42 keskusasemasta.

Eduskunta myönsi vuonna 1968 ensimmäisen määrärahan Seinäjoen posti- ja asematalolle ja rakennustyöt aloitettiin 4.12.1968.

1970 - 1971

Oikorata Tampereelta Seinäjoelle ns. Parkanon rata valmistui keväällä 1970. Ensin se oli tavaraliikenteen käytössä ja vuoden päästä keväällä 1971 sillä kulkivat ensimmäiset henkilöliikenteen pihajunat. Sen myötä liikenneyhteydet parantuivat entisestään ja matkustajamäärät kasvoivat. Rautateiden henkilökuntaa oli Seinäjoella vuonna 1970 yhteensä 842.

Merkittävin muutos aseman ympäristössä tapahtui 1960 – 70 –lukujen vaihteessa, jolloin valmistui nykyinen matkakeskuskokonaisuus. Vanhat asemarakennukset hävitettiin nykyisen asemarakennuksen valmistuttua. Uusi asemarakennus edusti uudenaikaista keskusliikenneasematarkkaisu, johon oli yhdistetty eri liikenteen palveluita ja ravintolapalveluita sekä matkustajien että kaupunkilaisten käyttöön. Keskusliikenneasema valmistui vuonna vuodenvaihteen 1970 – 1971 tienoilla. Asemarakennus käsitti linja-autoaseman, rautatieaseman ja postin. Rakennuksen on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Heikki Castrén & Co. ja se edustaa aikansa edistyksellistä ja selkeäpiirteistä modernia betoniarkkitehtuuria.

1975

Parkanon rata rakennettiin sähkövetureita varten ja ensimmäiset sähköjunat kulkivat radalla keväällä 1975.

1998

Ratapihan vanhat rakennukset ovat mukana valtakunnallisesti merkittävien asema-alueiden suojelusopimuksessa (YM, päätös 9.12.1998, 2/562/96). Sopimuksen tavoitteena on säilyttää esimerkiksi tärkeimmistä 1940-lukua edeltävistä rautateiden rakennus- ja ympäristötyypeistä. Seinäjoelta suojeluesityksessä suojeltavaksi on esitetty 5 rakennusta, joita ei ole erikseen lueteltu. Sopimuksen yhtenä tarkoituksena on edistää alueiden käyttöä ja kehittämistä vaarantamatta niiden kulttuurihistoriallisia arvoja.

2000

Keskusliikenneasema muutettiin Suomen ensimmäiseksi matkakeskukseksi vuonna 2000. Nykyinen matkakeskus käsittää rakennuksen keskiosassa rautatieaseman sekä eteläpäässä kaukoliikenteen ja paikallisliikenteen linja-autoasemat. Eteläpään terminaalialueeseen kuuluu myös tulo- ja lähtölai-

tureiden alue, jotka yhdessä pysäköintialueen kanssa muodostavat melko laajan avoimen kokonaisuuden. Paikallisliikenteen pysäkit sijaitsevat Valtionkadun varressa. Rakennuksen pohjoispäähän vuonna valmistunut postin pääty on edelleen postin käytössä, mutta sekä postin että asemien alkuperäisiä toimintoja on otettu muuhun käyttöön.

Linja-autoasema sijaitsi useassa paikassa Seinäjoella ennen kuin se siirtyi asemalle valmistuneeseen keskusliikenneasemaan.

Ratapihojen muutostöillä oli positiivisia vaikutuksia paikallisten työllistymiseen, mutta maanomistajat eivät kokeneet myönteisenä rata-alueen laajennuksen ja uuden aseman vaatimia 32 ha pakkolunastuksia. Myös yhdeksän omakotitonttia jäi ratatöiden alle. Uuden keskusliikenneaseman tieltä jouduttiin purkamaan ”puolensataa” puurakennusta.

2009

Seinäjoen rautatieasema-alue kuuluu valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin (RKY2009). RKY-kohteissa on erikseen mainittu veturitalli vuodelta 1880, vesitorni vuodelta 1920, jugend-tyyliä edustava rautatieläisten talo vuodelta 1909 sekä uudemman veturitallin vanhimmat osat 1920-luvulta.

2020

Vanhoista rautatiehistoriaan liittyvistä rakennuksista on jäljellä entinen rautatieläisten talo, josta on kunnostettu ja laajennettu Hotelli-Ravintola Alman ravintola sekä radan varressa oleva tiilinen vesitornirakennus, joka on muutettu ja uudistettu tornihotelliksi. Nykyisellä ratapihan alueella sijaitsevat edelleen vanha veturitalli ja uusi veturitalli laajennuksineen ja kaasuvälikäyttö sekä tavara-asema. Matkakäytös on edelleen käytössä. Lisäksi Ruukintien varrella sijaitsevat Kristiinankasarmi ja rautatieläiskerrostalot Kropsulinna ja Piirakkalinna. Kauppakadun päässä jokivarressa sijaitsevat edelleen pumppuasema, suodatinkaivo sekä saunarakennus. Radan varrella Pohjan puolella Kalevalantien alikulkutunnelien läheisyydessä sijaitsee voimakkaasti uudistettu entinen junaohjaustoimisto.

Aseman seudun kehittäminen on ollut pitkään keskeisenä hankkeena kaupungin strategiassa ja alueelle laaditaan uutta asemakaavaa osa-alue kerrallaan.

Seinäjoen väkiluvun kehitys ja rautateiden virkailijoiden määrät

Vuosi	Väkiluku
1793	490
1880	2321
1890	2954
1900	3328
1910	4191
1920	4938
1930	7233
1940	8661
1950	11668

Vuosi	Rautateiden virkailijoiden määrät
1903	60 - 70
1927	450
1945	1020
1971	1200 (arvio)

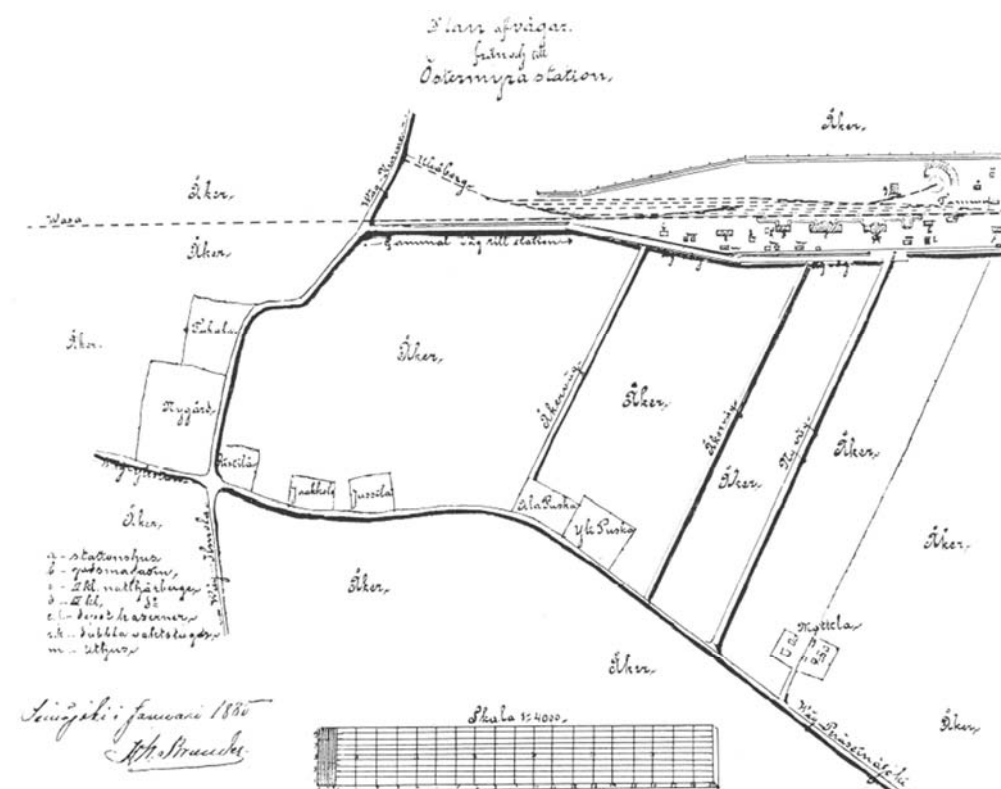
Karttatarkastelu

Pitäjäkartta

Pitäjäkartta 1840-luku. Jouppila. Vaasan läänissä pitäjän karttoja laadittiin 1845 – 1853. Karttaan keskelle on jo kirjoitettu Seinäjoen asema, Station ja varattu alueet ratapihalle, vaikka rautatie valmistui vasta 1883.

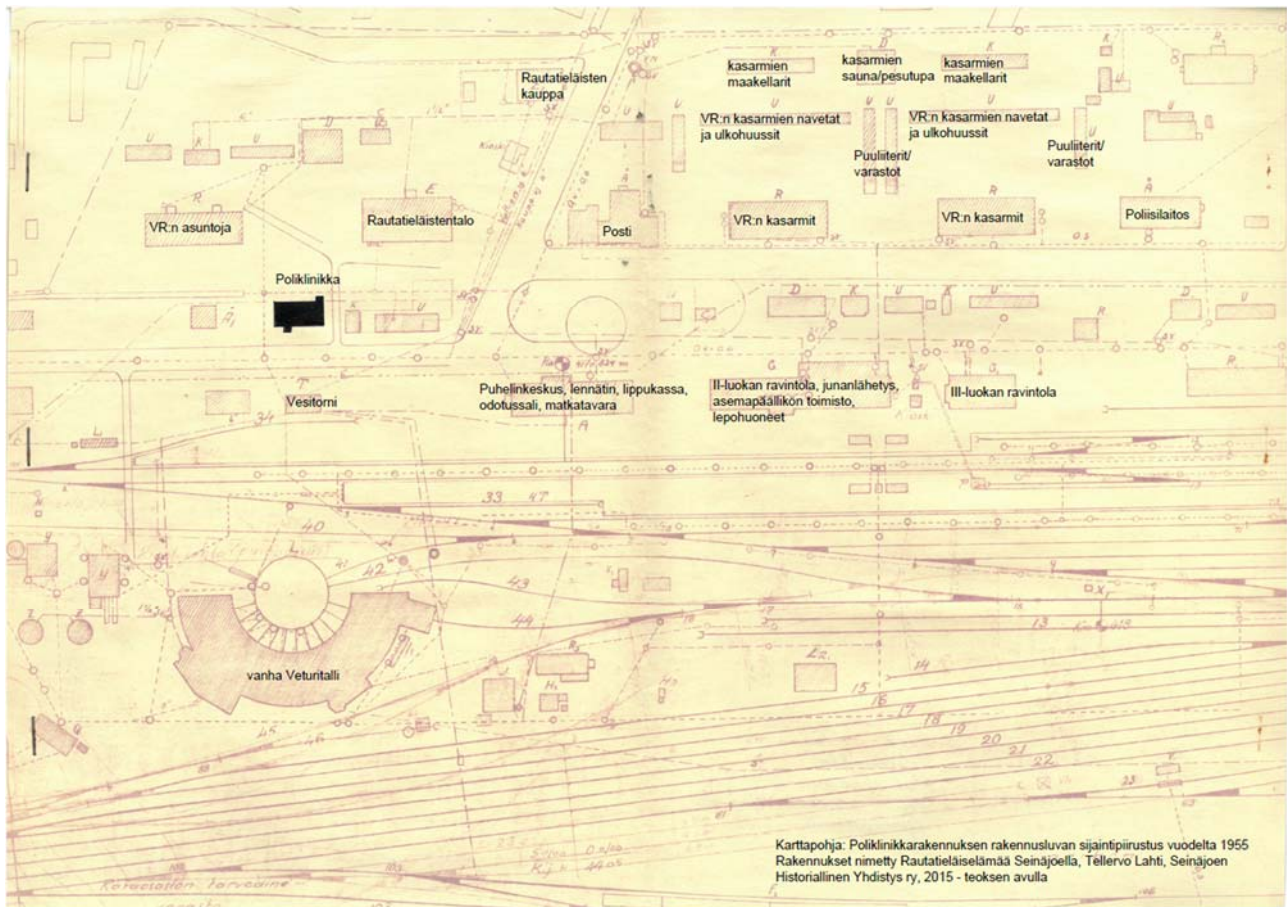
K.W. Branderin piirros

K. W. Branderin piirros Seinäjoen asemaseudusta teineen ja rautatienhaaroista 1885. Kirjaimet: a = asemarakennus, b = tavaramakasiini, c = II lk yömaja (hotelli?), d = III lk:n yömaja, e ja f = asuinkasarmeja, i ja k = kaksoisvahtikojuja, m = ulkokuoneita. Myös uusi Oulun rata (Uleåborg) näkyy selvästi. — E. Ala-Könnin kok.

K. W. Branderin piirros on Seinäjoen Historia I – teoksesta.

Rakennusten sijaintikartta

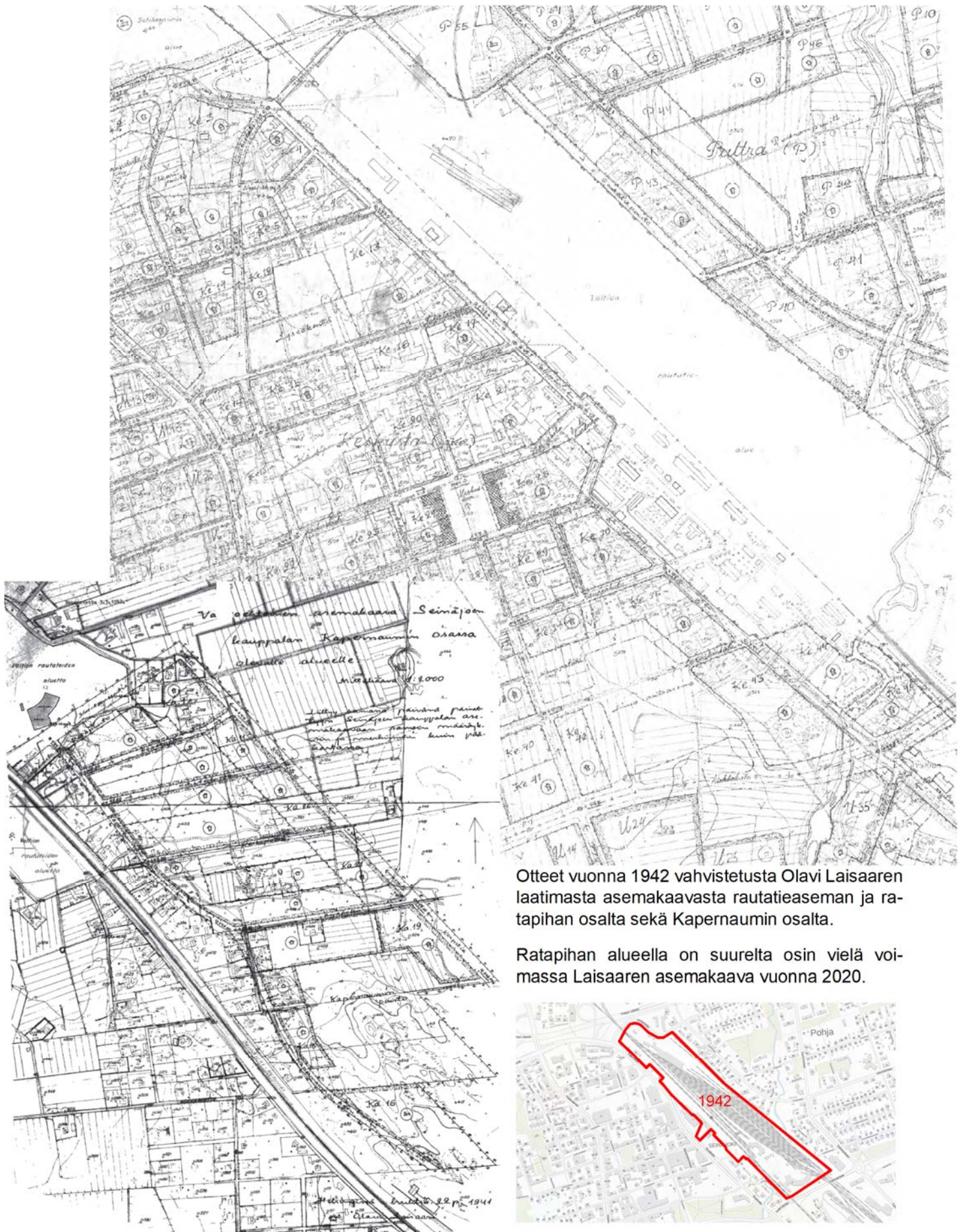

Karttapohja: VR:n poliklinikkarakennuksen rakennusluvan sijaintipiirustuksesta vuodelta 1955. Rakennukset on nimetty Rautatieläiselämää Seinäjoella –teoksen avulla.

Asemakaavoitus

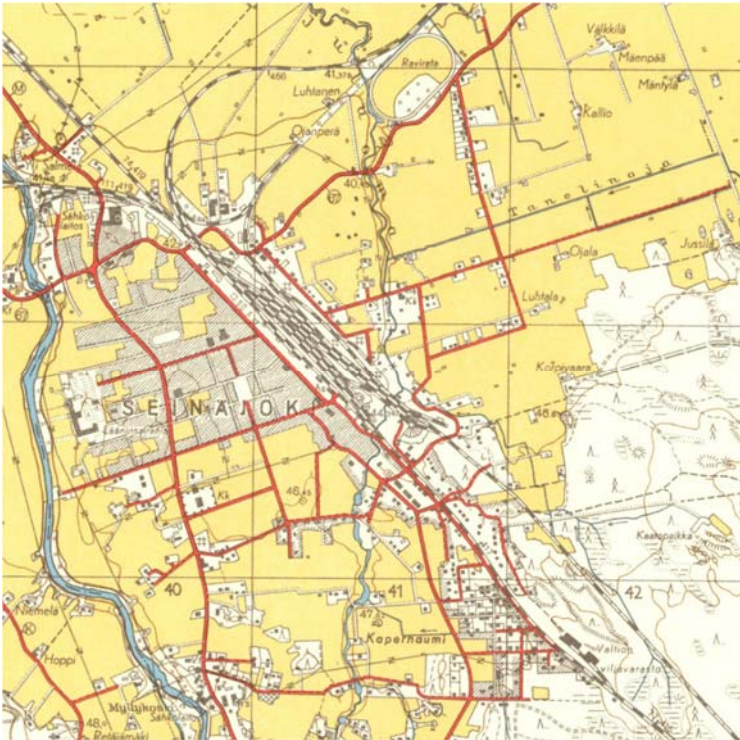
Ote Harald Andersin taajaväkisen yhdyskunnan asemakaavasta, joka on hyväksytty valtuustossa 11.8.1922 ja vahvistettu maaherran virallisella vahvistuksella 1.6.1923. Kaavan pohjakartalla rautatiealueen silloista rakennuskantaa sekä mm. Kapernaumin alueelle levinnyttä asutusta. Rautatientorille on varattu paikka Rautatieläisten talon ja VR:n asuntojen eteläpuolelta.

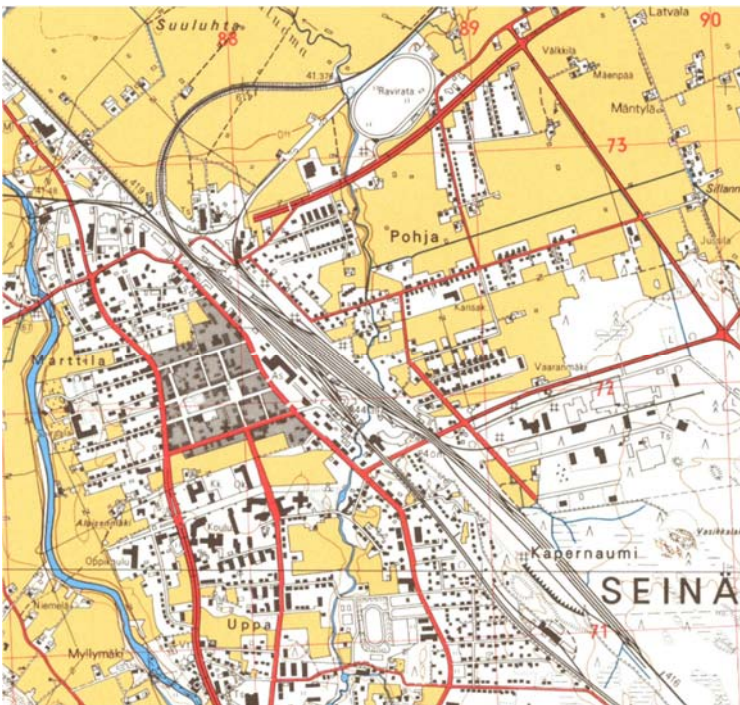
Otteet vuonna 1942 vahvistetusta Olavi Laisaaren laatimasta asemakaavasta rautatieaseman ja ratapihan osalta sekä Kapernaumin osalta.

Ratapihan alueella on suurelta osin vielä voimassa Laisaaren asemakaava vuonna 2020.

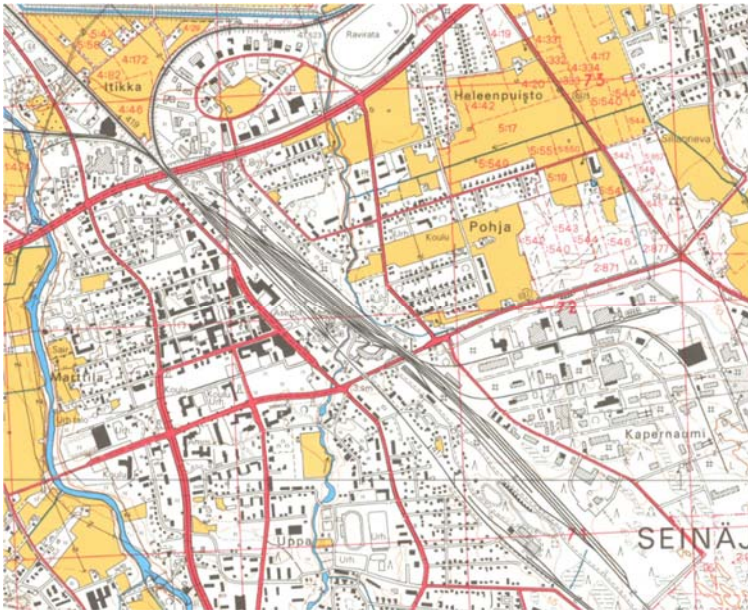
Peruskartat

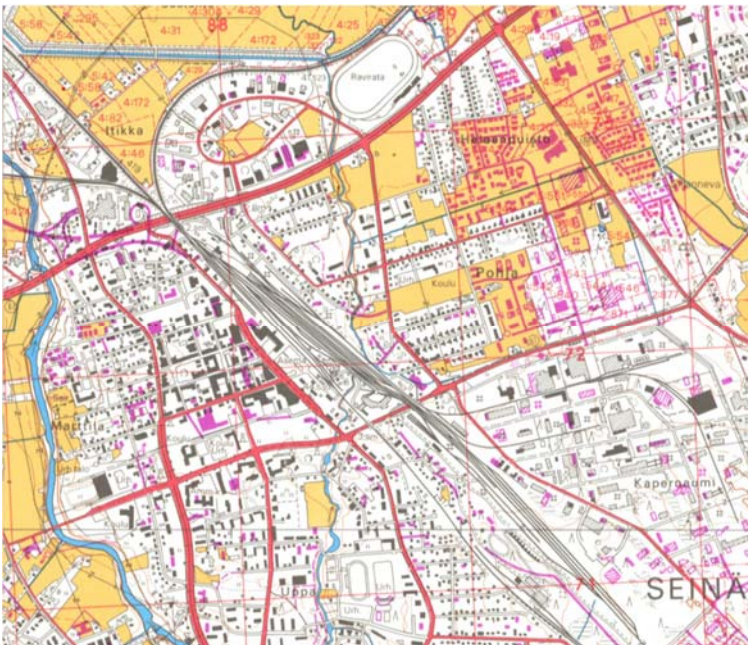
Peruskartta vuodelta 1953. Päärautatie ja tielinjat 1950-luvulla. Pistoraiteet Valtion viljavarastolle, jonka ensimmäinen torni on valmistunut 1938, Itikan sähkölaitokselle ja rautatien suuntaan. Rautatieläisten asutus levisi Kapernaumiin erityisesti 1920 – 1930-luvuilla.

Peruskartta vuodelta 1969. Kuvassa näkyy uusi 1971 valmistunut asemarakennus ja edelleen vanhoja asemarakennuksia. Pistoraide on tehty Kapernaumin teollisuusalueelle, jonne oli tullut Osuusliike Hankkija, jolla on ollut rehujen valmistusta Seinäjoella vuodesta 1965.

Peruskartta vuodelta 1983. Aseman alueella Pohjan puolella raidetta jatkettu tavaravarikon suuntaan. Pistoraide Raviradan suunnalta on poistettu. Kapernaumin teollisuus alueen pistoraide haarautuu ja toinen pistoraide on lisätty muutama katu alaspäin. Pääosa vanhoista asemarakennuksista on purettu.

Peruskartta v. 1993. Postin laajennus tehty matkakeskuksen pohjoispäähän. Rakennuspiirustukset vuodelta 1985.

Peruskartalla näkyy hyvin raidepari, joka

Peruskartta v. 2019. Pistoraiteet poistettu Kapernaumin teollisuusalueelta, Valtion viljavarastolta ja Itikan sähköasemalta.

© Maanmittauslaitos

Valokuvat

Ilmakuvat

Korkealta otettu kuva Seinäjoen taajaväkisestä yhdyskunnasta vuonna 1929. Keskellä kuvaa on kookas vaalea rakennus: Seurahuone, jonka suunnitteli Matti Visanti, se valmistui vuonna 1928. Siitä etuviistoon oikealle on Kauppakadun varrella Talvitien talo. Sen oikealle puolelle ollaan rakentamassa Etelä-Pohjanmaan Maanviljelysseuran taloa, joka valmistui Matti Visannin suunnitelman mukaan vuonna 1930. Oikeassa reunassa on rautatie ja asema. Asutusta on melko vähän. Ympärillä on viljelty lakeus. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 1229a.

Ilmakuva Seinäjoen kauppalan keskustasta. Etualalla rautatieaseman rakennuksia ja asuinrakennuksia. Vasemmassa reunassa on Kauppakatu ja keskellä Kalevankatu. Vasemmalla kookas vaalea rakennus on EP:n maanviljelysseuran talo. Keskellä oleva tumma iso rakennus on elokuvateatteri Kaleva. Oikeassa reunassa ylhäällä on Seurahuone. Veljekset Karhumäki. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 874.

Ilmakuva Seinäjoen keskustasta asemalta päin kuvattuna vuonna 1960. Alalaidassa on linja-autoja pysäköitynä linja-autoasemalle. Keskellä on keskustori eli Jaakontori. Autoja seisoo siellä pysäköitynä. Paljon kerrostaloja, mutta vielä jäljellä vanhaa rakennuskantaa. Ylälaidassa keskellä on pieniä taloja paikalla, johon myöhemmin rakennettiin Kelan talo. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 4256.

Idästä päin otettu ilmakuva Seinäjoen keskustasta vuonna 1964. Alalaidassa on rautatieasema kiskoineen ja rakennuksineen. Vasemmalla näkyy Aalto-keskuksen alkuasetelma; kaupungintalo, kirjasto ja kirkko. Keskellä on lyseo, Marttilan kansakoulu, apukoulu, keskusammattikoulu ja tyttölyseo. Keskustan kaduista näkyy Kauppakatu ja Kalevankatu sekä Koulukatu. Kalevi A. Mäkinen. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 3702.

Seinäjoen keskustaa ja Uppaa kuvattuna koillisen suunnalta. Etualalla on rautatieasema ja Valtionkatu rakennuksineen. Muuten keskustasta näkyy vain tiivistä rakennuskantaa. Keskellä kauempana on Koulukatua. Edessä Valtionkatu: Linja-autoasema (Laurilan talo), Osuuskaupan talo, entinen Apteekin talo (Autoliike), Koi-viston Autoliike, entinen PYP:n talo, Gulfin autokeskus ja Hugo Kaijan talo. Puskantie: Seinäjoen Klubi entinen Viitasen talo ja Kirjakauppa. Taustalla Upan kaupunginosassa näkyy kaupungintalo ja Lakeuden risti sekä rakenteilla oleva kirjaston vuonna 1964. Kalevi A. Mäkinen. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 3731.

Ilmakuva idän suunnasta keskustaan päin vuonna 1964. Etualalla on rautatiekiskot ja asemarakennukset. Sen takana Valtionkadun varressa posti, VR:n kasarnit, poliisilaitos ja Laurilan talo eli linja-autoasema. Kauppakadulla vasemmassa reunassa mm. Leino-Korpikoski, jonka uusi liiketalo on rakenteilla. Vasemmassa reu-nassa on Lakeuden risti ja hieman sen alapuolella on matkustajakoti Lakeus. Taaempana näkyy Upan ja Huh-talan kaupunginosaa. Kalevi A. Mäkinen. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 4260.

Ilmasta otettu kuva Seinäjoen keskustasta aseman seuduilta. Ylälaidassa ratapiha ja vuonna 1970 valmistunut matkakeskus. Alalaidassa Kauppakadun varressa EP:n maanviljelysseuran talo, Kullervonlinnan pääty, Inbergin talo ja Pohjolan talo. Kalevankadun varressa on Säästöpankin talo, elokuvateatteri Kaleva sekä rakenteilla oleva hotelli Aapo. Kadun toisella puolella on KOP:n toimitalo ja Tornitalo. Pohjolan talo ja hotelli Aapon talo ovat arkkitehti Touko Saaren suunnittelemia. Kuva on otettu vuonna 1976. Kalevi A. Mäkinen. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 928.

Matkakeskus ja kaupunkiympäristöä vuodelta 1978. Museon kuva-arkisto, kuvaaja Kalevi A. Mäkinen.

Valokuvia ratapihalta, ratatöistä ja junista

Korkealta otettu kuva Seinäjoen asemalta. Henkilö- ja tavarajunaliikenteen junaratoja. Monella raiteella on höyryjuna, osa niistä on liikkeessä. Piipuista nousee savu. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 904.

Ilmakuva Seinäjoen ratapihalta. Junarata menee etelään päin. Oikealla puolella on kauppalan rakennuksia ja vasemmalla on vähemmän taloja. Taustalla keskellä näkyy valtion viljavarasto. Veljekset Karhumäki. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 866.

Ilmasta otettu kuva pohjoiseen päin. Rautatiekiskoja ja junia raiteilla. Vasemmalla keskustan rakennuksia, taustalla lumisia peltoja. Kuva otettu talvella vuonna 1958. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 1225a.

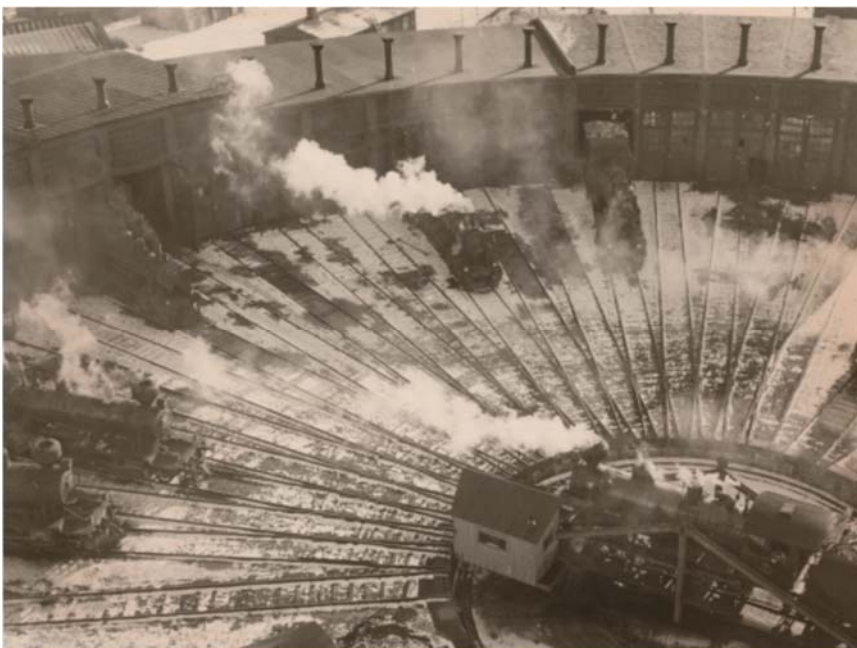
Ilmasta otettu kuva etelästä päin tulevasta rataverkosta. Useita ratoja risteilee välillä yhtyen toisiinsa tai eroten toisistaan. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 905.

Kuva on otettu itäkaakon suunnasta. Taustalla vasemmalla on aseman rakennuksia: odotustilat ja ravintolat sekä toimistotiloja. Etualalla on veturitallit ovet auki. Keskellä on raiteilla junia odottamassa matkustajia. Höyryvetureita on käynnissä, niiden piipuista nousee savua. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 892.

Seinäjoen vanha veturitalli asemalla. Tallissa on sekä höyry- että dieselvetureita, yhteensä viisi. Kuva otettu 1955. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 872.

Seinäjoen asemalla oleva vanha veturitalli. Joka tallin edessä kiskot, joita pitkin veturi siirtyy talliin ja sieltä pois. Oikeassa alalaidassa kääntösilta, jonka avulla veturi käännetään oikeille kiskoille. Näkyvissä kolme veturia tallin edessä ja yksi kääntösillalla. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 1226a.

Seinäjoen aseman ratapihaa etelään päin. Vasemmalla on tiilinen vesitorni. Molemmilla reunoilla näkyy aseman rakennuksia. Keskellä kiskoilla seisoo dieseljunia ja säiliöjuna. Vesitornin vieressä on vanhoja höyryjunan vaunuja. Ala-Könni, E. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 893.

Rautatie Seinäjoella Itikanmäellä. Etualalla vaihtaja. Keskellä on vahtitupa. Taustalla näkyy Itikan rakennuksia. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 870.

Kuortaneentien tunnelien työmaalla on suuri rakennelma. Kaksi työmiestä seisoo sen päällä laitteineen. Kolme miestä on maan pinnalla. Tunnelit rakennettiin 1950-luvulla. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 988

Neljä miestä tekee töitä rautatiekiskoilla. Vieressä on toinen kiskopari. Seinäjoki-Rahkola välin 2-kiskotus. Kuvattu 18.5.1960. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 888.

Radankorjausporukka seisoo radan varressa sveitsiläisen koneen ja insinöörin kanssa tutkimassa kiskojen kuntoa. Kone seisoo kiskoilla ja miehet ovat sivussa lapioineen ja muine työkaluineen. Tarkastus tehdään vuonna 1965. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 867.

Seinäjoen-Parkanon radan rakentaminen alkanut talvella 1965. Junan avovaunusta nostetaan nosturin avulla ratakiskoja maahan. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 895.

Höyryveturi. Kuva otettu 21.2.1953. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 850A.

Matkustajajuna (kiskopussi eli lättähattu) on lähtenyt Seinäjoen asemalta pohjoiseen. Kolme vaunua kaartaa juuri vasemmalle. Taustalla näkyy kaupungin rakennuksia ja mm. Lakeuden ristin torni. Mäkinen, Kalevi A. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 916.

1950-luvun alussa rautatieliikenteeseen tuli kevyt kiskobussi eli lättähattu, joiden liikennöinti jatkui 1980-luvulle.

Aseman laiturilla seisoo kolmivaunuinen dieseljuna. Kiitojuna vuonna 1964. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 862.

Sähköjuna 3003 seisoo Seinäjoen aseman sivuraitteilla. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 883.

Valokuvia rakennuksista

Vanha kuva Seinäjoen asemasta. Ilmeisesti aivan 1900-luvun alussa kuvattu. Talon päädyssä on aseman nimi ruotsiksi: Östermyra. Etualalla on kahdet raiteet. Kuva on valmistettu 28.9.1933. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 885.

Seinäjoen vanha asemarakennuskokonaisuus kuvattuna etelästä päin. Asemarakennuksen päädyssä lukee paikkakunnan nimi suomeksi ja venäjäksi. Laiturilla on matalahkot valaisinpylväät. Laiturilla odottaa muutama ihminen. Kiskoilla seisoo juna. Rakennuksissa on virkailijoiden tilojen lisäksi matkustajille hotelli-, odotus- ja ravintolatiloja. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 3597.

Seinäjoen vanhan rautatieaseman rakennuksia, junia ja matkustajia. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 861.

Seinäjoen vanha rautatieasema rakennuksineen. Keskellä näkyy alikulkutunnelin sisäänkäynti ja raiteiden välissä katos. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 856.

Seinäjoen rautatieasema laiturin puolelta. Vasemmalla näkyy asemarakennus. Oikealla on juna, johon matkustajat ovat nousemassa. Taustalla, keskellä on tunnelin kulku. Sen kautta matkustajat pääsivät turvallisesti toiselle raiteelle. Myöhemmin tunneli poistettiin käytöstä ja tukittiin. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 847A.

Etualalla on kahdet rautatiekiskot, joiden välissä on aita ja portti. Laiturilla on kaksi rakennusta, joista pääsee tunnelin kautta välilaiturille. Niiden takana on tilat matkustajille; odotushuoneet ja ravintolat. Lisäksi laiturilla on luukkukioski. Neljä ihmistä odottaa junaa. Seinäjoen vanha, 1960-luvun lopussa hajotettu aseman rakennuskokonaisuus. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 3596.

Kuvan oikeassa laidassa näkyy ilmeisesti vesisäiliö, johon vesi johdettiin pumppuasemalta puuputkilinjaa pitkin ennen vesitornin valmistumista.

Kuva Seinäjoen kauppalan rautatieasemalta kuvattuna ratapihan takaa. Taustalla asemarakennukset. Laitureilla kaksi matkustajajunaa odottaa kyydittäviä. Etualalla on tavaravaunuja. Kuva on otettu vuonna 1959. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 929.

Seinäjoki rautatieasema vuonna 1959. Etualalla on raiteita ja junanvaunuja sekä auto. Niiden takana on kolme erikokoista rakennusta. Odotussalit, ravintolat ja virkailijoiden tilat. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 4254.

Seinäjoki vanhan aseman rakennus. Talon päädyssä ja pitkällä sivulla kilpi, jossa lukee Seinäjoki. Pitkällä sivulla on neljä ovea asemarakennukseen. Siinä on lipunmyynti ja matkatavarasäilytys. Latvala, Timo. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 859.

Uudistunut asemarakennus näkyy myös edellisessä valokuvassa. Matkakeskuksen inventoinnin mukaan aseman rakennuskantaa uudistettiin ensimmäisen kerran 1920-luvulla, jolloin II- ja III-ravintolarakennukset jäivät edelleen paikoilleen. Onko asemarakennuksen uudistus tapahtunut silloin vai jälkeempinä. Asia vaatii vielä lisäselvitystä.

Rakennusta on jatkettu pohjoispäästä ja koristeellinen poikkipääty syvennyksineen ja pilareineen on poistettu.

Seinäjoen rautatieasemalla laiturilla ratojen välissä olevat alikulkutunnelien sisäänkäynnit. Niiden kautta pääsi turvallisesti laiturilta toiselle ilman, että tarvitsi ylittää vaarallista rataa. Aikanaan tunnelit poistettiin käytöstä ja ne täytettiin. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 865.

Varhaisemmassa vaiheessa alikulkutunnelien sisäänkäynnit ovat olleet ilman ovia.

Seinäjoen rautatieaseman junalaiturilla on kaareva katos suojaksi matkustajille sadetta ja aurinkoa varten. Reprokuva vanhasta, tehty Kuva-Sampolla 9.5.1960. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 848A.

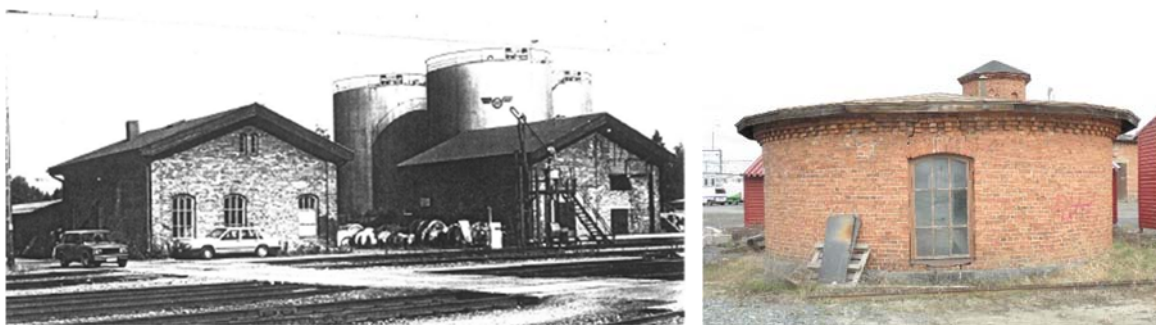
Kauppakadun ja Rajakadun kulmauksessa ollut tamperelaisen Rautatieläisten kauppa oy:n sivuliike. Mansardikatto. Suuret näyteikkunat. Talo rakennettiin vuonna 1934 ja se purettiin Rajakadun/Ruukintien levennyksen alta. Kuvaan on kirjoitettu päivämäärä 22.10.1934. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 869. Kuvaa on rajattu.

Vanha veturitalli. Kuvaaja Jenni Rauhala 5.5.2011. Kioski: Inventointihanke: Seinäjoen keskusta 2011.

Uusi veturitalli. Kuvaaja Jenni Rauhala 5.5.2011. Kioski: Inventointihanke: Seinäjoen keskusta 2011.

Kaasulaitos ja öljyvarasto. Rakennusinventointi Seinäjoki. Tellervo Lahti 8.10.1996.

Kaasuvarasto. Kuvaaja Jenni Rauhala 5.5.2011. Kioski: Inventointihanke: Seinäjoen keskusta 2011.

Vesitorni. Kuvaajat: Jenni Rauhala 5.5.2011, Sini Saarilahti 2.5.2017. Kioski: Inventointihanke: Seinäjoen keskusta 2011.

Pumppuasema. Kuvaaja Jenni Rauhala 20.5.2010. Kioski: Inventointihanke: Seinäjoen keskusta 2011.

Pumppuaseman suodatinkaivo ja saunarakennus. Kuvaaja Jenni Rauhala 20.5.2010. Kioski: Inventointihanke: Seinäjoen keskusta 2011.

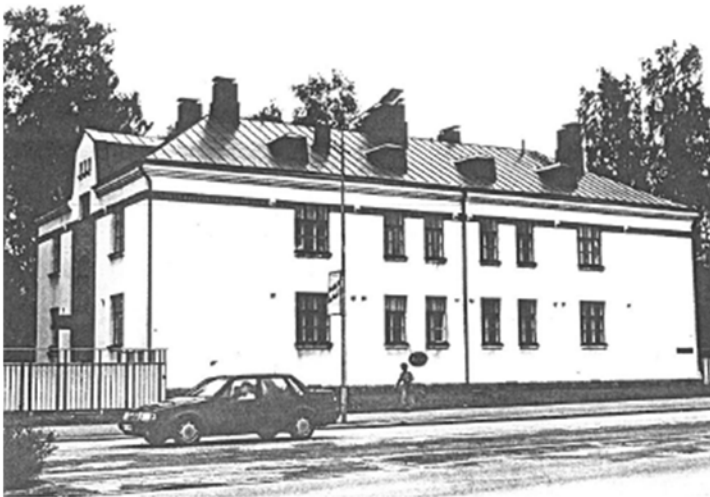
Rautatieläisten talo. Seinäjoen kulttuurihistorialliset kohteet. Seinäjoki-seura ry 1986. Valokuvaaja Aki Mäki.

Entinen rautatieläisten talo, josta on kunnostettu Hotelli-Ravintola Alma ja Hotelli-Ravintola Alman laajennus. Kuvaaja Jenni Rauhala 5.5.2011. Kioski: Inventointihanke: Seinäjoen keskusta 2011.

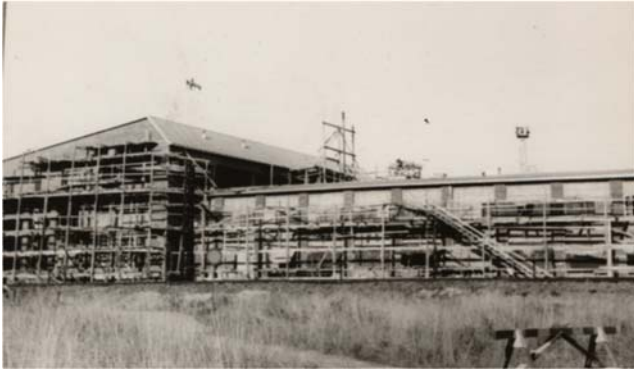
Tavara-asema. Kuvaaja Jenni Rauhala 5.5.2011. Kioski: Inventointihanke: Seinäjoen keskusta 2011.

Kristiinankasarmi. Rakennusinventointi Seinäjoki. Susanna Santavuori 20.5.1998.

Rajakadun/Ruukintien varrella olevia rautatie-läisten asuinkerrostaloja. Kaksi nelikerroksista taloa ja yksi kaksikerroksinen talo. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 921.

Kookas, kaksikerroksinen rakennus harjakorkeudessa. Suomen lippu liehuu salossa harjannostajaisen kunniaksi. VR:n huoltorakennus tekeillä. Musta-vaikoinen, otettu syksyllä vuonna 1963. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanunero: 854.

VR:n huoltorakennus valmiina Seinäjoella. Siipiosa matala, kaksikerroksinen, korkeamman osan takana näkyy savupiippu. Rakennus on valmistunut vuonna 1964. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanunero: 855.

Pienehkö, kaksikerroksinen rakennus, jossa on junansuorittajien työtila. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanunero: 859.

Kaksikerroksinen, pienikokoinen rakennus radan varressa. Vaununjakajan toimisto Seinäjoen asemalla. Osa ikkunoista on peitetty pahveilla, muutkin ovat rikki. Tarpeettomaksi jäänyt rakennus. Kuvattu keuhällä vuonna 1960. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanunero: 852.

Ilmakuva uudesta Seinäjoen matkakeskuksesta vuonna 1970. Rakennus on harjakorkeudessa. Pihapuoli on vielä täysin alkutekijöissä. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 926. Kuvaa on rajattu.

Seinäjoen matkakeskuksen linja-autoasemalla seisoo viisi pitkänmatkan linja-autoa. Niiden edessä seisoskelee joitakin henkilöitä odottaen kyytiin pääsyä. Taustalla olevan rakennuksen seinässä on kilpi kukkia ja sen yläpuolella kello näyttää aikaa 14.20. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 2777.

Seinäjoen matkakeskus 1970-luvulla. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvanumero: 1253. Kuvaa on rajattu.

Valokuvia katunäkymistä

Kesäinen kuva Valtionkadulta. Vilkasta liikennettä etelään päin. Liikkeellä paljon autoja ja polkupyöriä sekä jonkin verran kävelijöitä. Taustalla näkyy Lakeuden ristin torni. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 778.

Katunäkymä Valtionkadun puolelta. Taustalla linja-autoasema linja-autoineen. Etualalla kadulla liikkuu autoja ja polkupyöriä. Taustalla puiden takana on erilaisia rakennuksia. Oikealla S.A. Tulisalon kultasepänliike. Mäkinen Kalevi A. Seinäjoen maakuntakokoelma. Kuvannumero: 598.

Lähteet

Seinäjoen historia I. Aulis J. Alanen. 1970
Seinäjoen historia II 1930 - 1970. Annikki Kyttä – Tenho Takalo. 1977
Seinäjoen kulttuurihistorialliset kohteet. Seinäjoki-seura ry. 1986.
Seinäjoen kaupunkikuvan kehitys. Aino-Maija Hanhinen. 1993
Seinäjoen rakennusinventointi. 1994 – 1998
Asema-alueiden suojelusopimus. YM päätös 9.12.1998, 2/562/96
Seinäjoen rakennuskulttuuria – Asutus, kulttuurimaisema ja vanha rakennuskanta. Seinäjoen Historiallinen Yhdistys ry. 2002
Seinäjoen rautatieläisten talo. Seinäjoen kaupunki. Kehittämispalvelut. 2002
Seinäjoen varhainen historia. Kehittämispalvelut. Arvioitu kirjoittamisajankohta 2005
Rakennusinventointi Seinäjoen kaupungin keskusta-alueella. Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo. 2011
Rautatieläiselämää Seinäjoella. Tellervo Lahti. Seinäjoen Historiallinen Yhdistys ry. 2015
Rakennusinventointi, Ruukintie 6, ent. VR:n poliklinikkarakennus. Seinäjoen kaupunki. 2018
Seinäjoen matkakeskuksen rakennusinventointi. Seinäjoen kaupunki. 2020
Inventoinnit: Kioski-tietokanta
Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt <http://www.rky.fi/>
Peruskartat: <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>
Valokuvat: Seinäjoen maakuntakokoelma <http://www.porstuakirjastot.fi> ja Museon kuva-arkisto (valokuvien tekstit pääosin porstuakirjastosta)
Pitäjänkartta: www.vanhakarttat.fi, <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-200907303162>